

Onderwerp:
Regionale Energiestrategie Alblasserwaard 1.0
Voorstel:
Wij stellen u voor: 1. De Regionale Energiestrategie (RES 1.0) Alblasserwaard vast te stellen en daarmee: • de ambitie van de regio Alblasserwaard om tot 2030 0,32 TWh, zijnde 562 TJ windenergie en 588 TJ zonne-energie, bij te dragen aan de landelijke opgave van 35 TWh hernieuwbare energie; • de in de RES 1.0 opgenomen zoekgebieden en aandachtsgebieden voor opwek van grootschalige windenergie te (gaan) verankeren in het omgevingsbeleid. 2. Na vaststelling van de RES 1.0 terug te komen met een uitvoeringsagenda als ook de inzet van de reserve duurzaamheid.
Aanleiding:
Voor u ligt de Regionale Energiestrategie 1.0 van de regio Alblasserwaard. In deze Regionale Energiestrategie (RES) wordt uiteengezet hoe de regio Alblasserwaard (Gorinchem en Molenlanden) invulling zal geven aan de klimaatafspraken uit het Nationale Klimaatakkoord van 2019. Het doel is om de CO₂-uitstoot voor 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990. Het uiteindelijke doel is om in 2050 de CO₂-uitstoot tot nagenoeg nul terug te brengen. De nationale doelstelling voor elektriciteit is dat in 2030 alle 30 RES-regio's bij elkaar opgeteld een vermogen van 35 Terawattuur (TWh) aan hernieuwbare elektriciteit opwekken op land. Elke regio draagt via de RES bij aan de nationale optelsom. De regio's moesten voor 1 juli 2020 een eerste versie van de RES, de concept Regionale Energiestrategie opleveren. In dit document geven de betrokken overheden aan hoeveel duurzame energie in 2030 in de regio kan worden opgewekt (bod aan het Rijk) en welke gebieden aangewezen kunnen worden als zoekgebied voor de opwek van wind- en zonne-energie. Op 30 juni 2020 heeft uw raad de concept Regionale Energiestrategie van regio Alblasserwaard vastgesteld. Hierin is de ambitie van de regio Alblasserwaard om tot 2030 0,32 TWh bij te dragen aan de landelijke opgave van 35 TWh hernieuwbare energie opgenomen. Om de ambitie te realiseren wordt er ingezet op een combinatie van wind- en zonne-energie. Voor zonne-energie zetten wij in op grootschalige opwek op (bedrijfs)daken. Voor windenergie op land zetten wij primair in op enkele grote windturbines in de 2 zoekgebieden Avelingen en A15-Oost. In de keuze van de zoekgebieden (en aandachtsgebieden) heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden. Daarnaast is een te realiseren energiebesparingsdoelstelling van 20% in 2030 opgenomen. De concept-RES is verzonden aan het Nationaal Programma RES. Daarna hebben we gewerkt aan de definitieve versie van de RES, de RES 1.0.

Op de domeinen zon, wind, warmte, energiebesparing en innovatie hebben we een verdiepingsslag gemaakt. Diverse participatie-activiteiten en analyses (beschikbare hoeveelheid daken voor zonne-energie, de netimpactanalyse van Stedin) hebben hiervoor de benodigde input opgeleverd. Hieruit is duidelijk geworden dat we onze ambitie die we in de concept-RES hebben opgenomen kunnen handhaven. We hebben deze daarom opnieuw opgenomen in de definitieve RES 1.0.

Op 18 juni 2020 heeft uw raad de motie 'oog voor draagvlak en innovatie (motie 118) aangenomen. Hierin roept u het college op om bij de ontwikkeling van de RES te blijven benadrukken dat bij het uitwerken van concrete oplossingen en locaties, deze op zoveel mogelijk draagvlak van de direct betrokkenen, zoals omwonenden en in de nabijheid gevestigde bedrijven en organisaties berust. En dat er in de RES ook oog blijft voor innovatie. Deze punten zijn verwerkt in de RES 1.0. Participatie en brede communicatie zijn en blijven belangrijke onderdelen van de RES, met als doel de omgeving continu en op verschillende manieren te betrekken. Hierbij is er voortdurend afstemming gezocht met de Provincie Zuid-Holland en de RES-regio's om ons heen (specifiek RES-regio Drechtsteden en RES West-Brabant (Altena) en RES West Betuwe.

Op 4 maart jongstleden heeft de bestuurlijke coördinatiegroep, bestaande uit bestuurders van gemeenten Gorinchem en Molenlanden, provincie Zuid-Holland, waterschap Rivierenland, Stedin, woningcorporaties en HVC, ingestemd met het aanbieden van de RES 1.0 Alblasserwaard voor besluitvorming in algemeen bestuur van het waterschap, gemeenteraden en Provinciale Staten. Bijgaand bieden wij u het document ter vaststelling aan.

Beoogd effect:

Met de RES 1.0 zetten we in op een ambitieuze en realistische, regionale invulling van de (inter-)nationale CO2- en energiedoelen, en geven daarmee perspectief aan partijen in de regio die willen bijdragen aan een betaalbare, betrouwbare, veilige en schone energievoorziening voor iedereen perspectief wil bieden.

Argumenten:

1.1. De uitgangspunten van de concept-RES zijn nog steeds houdbaar

Juist omdat wij veel tijd en energie hebben gestoken in een gedegen concept-RES met inwonersparticipatie, vormde dit al een goede basis voor een RES 1.0. In deze RES 1.0 hebben wij onder meer de opbrengst van zowel de raadsdebatten in Molenlanden als Gorinchem verwerkt, evenals de wensen en bedenkingen die zijn geuit door Provinciale Staten.

De eerste gezamenlijke beoordeling van alle 30 RES'en door het Planbureau voor de Leefomgeving gaf geen aanleiding om het bod te herzien.

1.2. In de RES 1.0 moeten zoekgebieden worden aangewezen en daarna worden verankerd in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie.

In de RES 1.0 wordt het regionale aandeel voor de landelijke opgave zo concreet mogelijk uitgewerkt, rekening houdend met alle andere belangen. Voor deze uitwerking moeten in de regio zoekgebieden worden aangewezen. In deze gebieden zullen de mogelijkheden voor grootschalige opwek van duurzame energie verder worden onderzocht.

De zoekgebieden in de concept-RES zijn alle gelegen in de nabijheid van de A15 en de A27. In de RES 1.0 zijn we een stap verder gegaan dan de concept-RES en hebben we aangegeven dat de zoekgebieden Avelingen en A15-Oost als eerste in aanmerking komen voor verder onderzoek. De twee zoekgebieden Avelingen en A15-Oost in de gemeente Gorinchem liggen namelijk buiten het Groene Hart, dichtbij beschikbare netcapaciteit en grote afnemers, op bedrijventerreinen en langs grote infrastructuur.

De overige zoekgebieden die in de concept-RES zijn opgenomen, zijn in de RES 1.0 aangemerkt als 'aandachtsgebied'. Deze gebieden blijven in beeld voor de periode ná 2030 of als reservegebied in het geval de zoekgebieden Avelingen en A15-Oost afvallen en/of ontwikkelingen bij de andere overheden en regio's daartoe aanleiding geven. Om de zoekgebieden en aandachtsgebieden voor wind op land verder uit te kunnen werken zal een aanpassing in provinciaal beleid noodzakelijk zijn.

De projecten en plannen uit de Regionale Energiestrategie kunnen tot uitvoering worden gebracht als ze zijn vastgelegd in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincie.

2.1. Met de RES 1.0 stelt u een visie en ambitie op de Regionale Energie Strategie vast, nog niet de wijze om daar ook daadwerkelijk te (kunnen) komen.

Uitvoering van de doelen in de RES 1.0 vergt een forse financiële en personele inspanning van zowel beide gemeenten alsook onze partners. Zonder extra geld van het Rijk of aangepaste wet- en regelgeving lijkt realisatie van de gestelde doelen geen haalbare kaart. Onder meer de Raad voor Openbaar Bestuur heeft hier in het najaar van 2020 een onderzoek naar gedaan¹. Vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten wordt een stevige lobby gevoerd om bij de kabinetsformatie 'boter bij de vis' te krijgen met extra geld om gemeenten in staat te stellen hun rol te pakken in het Klimaatakkoord.

In een op basis van deze RES1.0 nog nader uit te werken uitvoeringsagenda zal na vaststelling van de RES1.0 visie door uw raad dan ook worden gezien welke inzet binnen bestaande middelen mogelijk is. En hoe de inzet van de reserve duurzaamheid RES1.0 doelen mede kan helpen realiseren. Gelijk aan de afweging die uw raad en college onlangs hebben gemaakt bij het mede mogelijk maken van het warmtenet Gildenwijk.

Risico's:

1.1. Een Regionale Energiestrategie is nog geen vastgesteld omgevingsbeleid.

Een RES geeft richting aan de ruimtelijke invulling van de energietransitie-opgave door zoekgebieden aan te geven, waar grootschalige duurzame energie mogelijk zou kunnen worden opgewekt, en daarmee ook waar we dit dus beter niet kunnen doen.

Verankering in omgevingsbeleid (omgevingsvisies/plannen) blijft echter noodzakelijk. De gemeenten zijn hiervoor in sterke mate afhankelijk van een aanpassing van het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland.

Ook Stedin heeft belang bij verankering van de RES in het omgevingsbeleid, omdat dit de zekerheid van realisatie die nodig is om de benodigde netinvesteringen op te nemen in de investeringsportfolio vergroot.

1.2. Zoekgebieden kunnen om diverse redenen alsnog 'afvallen'.

Zoekgebieden zijn mogelijk geschikte gebieden in de regio voor het grootschalig opwekken van duurzame energie. De uiteindelijke realisatie hangt af van een veelheid van factoren. Om te kunnen bepalen of er binnen het zoekgebied locaties zijn die zich lenen voor verdere uitwerking en uiteindelijk concretisering in een vergund project is nader onderzoek naar bijvoorbeeld belemmeringen vanwege flora en fauna en defensieradar noodzakelijk.

Daarnaast moeten we vanwege de complexiteit van grote projecten en de daarbij horende planologische procedures rekening houden met vertraging en planuitval van projecten. Projecten kunnen stagneren of om welke reden dan ook niet doorgaan naarmate er wordt toegewerkt naar de uitvoeringsfase. Het Klimaatakkoord vraagt daarom de regio's in hun RES aan te sturen op overprogrammering in het bod.

¹ <https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2020/09/24/aef--onderzoeksrapport-uitvoeringskosten-klimaatakkoord>

1.3. De huidige systematiek die het Rijk hanteert geeft nu alleen de mogelijkheid om zon- en windenergie in het bod voor elektriciteit op te nemen.

De huidige systematiek die het Rijk hanteert, gaat voor de kortere termijn uit van “bewezen techniek” en geeft regio’s nu alleen de mogelijkheid om zon en windenergie in het bod voor elektriciteit op te nemen.

1.4. Door latere behandeling bij de provincie bestaat er een kans dat het voorstel opnieuw ter stemming moet worden gebracht.

Besluitvorming in de gemeenten Molenlanden en Gorinchem is in april 2021. De provincie zal op 16 juni 2021 een besluit nemen over de RES 1.0. Mocht de provincie amenderen dan zal het voorstel in de twee gemeenten opnieuw in stemming worden gebracht.

2.1. De in de RES 1.0 opgenomen ambitie strookt niet met de beschikbare ambtelijke en financiële capaciteit.

De RES 1.0 is een visie document met veel ambities. De diverse opgenomen ambities zijn in sterke mate afhankelijk van financiering door de Rijksoverheid. In de uitvoeringsagenda zal de koppeling worden gemaakt met de ambities en de middelen. Daarbij geldt dat de gemeentelijke middelen beperkt zijn, ondanks een startkapitaal in de vorm van een reserve duurzaamheid. In een nog nader op te stellen uitvoeringsagenda dienen daartoe heldere uitgangspunten en criteria voor realisatie van deze ambities te komen. Om zo een match te kunnen maken tussen ambitie, beschikbare middelen/capaciteit, fasering in de tijd en rolneming van de gemeente.

Financiën:

De vaststelling van beleidsstuk RES 1.0 heeft geen directe financiële consequenties. De uitvoering van deze ambities hebben grotendeels wel financiële gevolgen en komen in de uitvoeringsagenda terug. Na de vaststelling van de RES 1.0 wordt de uitvoeringsagenda met de raad besproken. Naast een eenmalig startkapitaal in de vorm van een duurzaamheidsreserve en vooralsnog tijdelijke RES-procesmiddelen zijn er geen extra structurele middelen voorhanden. Deze dienen te worden afgewogen bij Perspectiefnota, zijn afhankelijk van extra budget van het Rijk of herprioritering binnen bestaand beleid.

De kosten voor het opstellen van de concept-RES en de RES 1.0 worden gedekt uit de RES-middelen van het Rijk die aan de RES-regio’s ter beschikking zijn gesteld. Haalbaarheid en betaalbaarheid in de uitvoering van plannen dient geborgd te zijn en dat vraagt van alle regio’s inzet, maar vooral ook van het Rijk om daarvoor de financiële randvoorwaarden te realiseren (zoals subsidies of gunstige leningen voor huiseigenaren).

Participatie:

Voor de uitvoering van de RES is maatschappelijk draagvlak van groot belang. De keuzes die in de RES gemaakt worden, hebben in een latere fase namelijk een grote impact op de directe leefomgeving van vrijwel alle Nederlanders, ook in regio Alblasserwaard. Daarom: we moeten het sámen doen! In aanloop naar de RES 1.0 zijn er gesprekken gevoerd over wensen en verwachtingen rondom grootschalige opwek van duurzame energie. Participatie is breed ingezet, over de grenzen van gemeenten en RES regio’s heen. Stakeholders (inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties) én raadsleden waren betrokken. Zo is er op 27 januari 2021 een informatieve webinar windenergie georganiseerd met ruim 170 inwoners, bedrijven, stakeholders en omliggende gemeenten werden geïnformeerd over de zoekgebieden voor windopwek en het vervolgproces. Op weg naar de RES 2.0 (en verder tot 2030) willen we dat vasthouden en de groep betrokken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties vergroten.

Communicatie:

De RES 1.0 wordt gepubliceerd op de gemeentelijke websites. We brengen een gezamenlijk persbericht uit.

Duurzaamheid:

De RES 1.0 is onderdeel van duurzaamheid.

Vervolgproces:

Op 16 juni 2021 zal de provincie besluiten over de RES 1.0 van onze regio.

De voorzitters van de 30 RES-regio's leveren voor 1 juli 2021 de RES 1.0 aan bij het Nationaal Programma RES.

Na vaststelling door de gemeenteraad wordt er gewerkt aan een uitvoeringsagenda. Hierin inventariseren we de acties die de gemeenten nu al ondernemen en nog zullen uitvoeren om de ambities in de RES 1.0 te realiseren én waar dat aanpassing van (omgevings-)beleid en plannen vraagt. Verder willen we met deze agenda de strategie verder concretiseren in onder meer voorgenomen onderlinge afspraken, samenwerkingsvormen, draagvlak en betrokkenheid en technische en financiële haalbaarheid.

Een presentatie van de eerste contouren van de uitvoeringsagenda treft u bijgaand ter kennisname aan.

In de periode tussen de RES 1.0 en RES 2.0 zal de stap van ambitie naar uitvoering verder worden gemaakt om de ambitie tijdig te kunnen realiseren. Op basis van de inzichten en ontwikkelingen van dat moment zal de RES in 2022 worden geactualiseerd naar een 2.0 versie.

Bijlagen:

1. Regionale Energiestrategie Alblasserwaard 1.0
2. Leeswijzer Regionale Energiestrategie Alblasserwaard 1.0
3. Concept Regionale Energiestrategie Alblasserwaard
4. Netimpactanalyse 2.0
5. Wensen en bedenkingen Provincie

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 16 maart 2021

Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. de Regionale Energiestrategie (RES 1.0) Alblasserwaard vast te stellen en daarmee:
 - de ambitie van de regio Alblasserwaard om tot 2030 0,32 TWh, zijnde 562 TJ windenergie en 588 TJ zonne-energie, bij te dragen aan de landelijke opgave van 35 TWh hernieuwbare energie;
 - de in de RES 1.0 opgenomen zoekgebieden en aandachtsgebieden voor opwek van grootschalige windenergie te (gaan) verankeren in het omgevingsbeleid.
2. Na vaststelling van de RES 1.0 terug te komen met een uitvoeringsagenda en inzet van de reserve duurzaamheid.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 13 april 2021

Griffier,

Voorzitter,